

BRUINE KIEKENDIEVEN 2024

Vanaf april start traditioneel het broedseizoen van de Bruine Kiekendieven, waar veel medewerkers jaarlijks naar uitkijken. Het lezen van hun gedrag, het interpreteren van hun handelingen ... Het is niet iedereen gegeven, want hier moet je echt wel tijd voor kunnen uittrekken. Hierbij al een gemeente dankjewel aan al onze kiekjesmedewerkers.

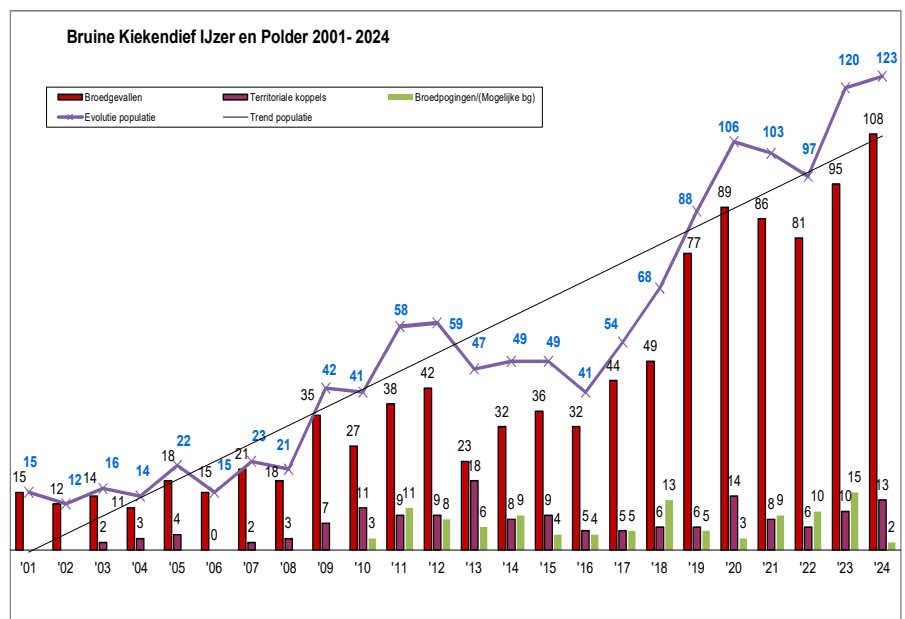
Resultaat

Ik moet jullie niet vertellen dat we een uiterst nat voorjaar hebben gehad. In combinatie met een daljaar voor veldmuizen, beloofde dat niet veel goeds voor de Bruine Kiekendieven. Maar ... je mag ervan uitgaan dat de Bruine Kiekendieven het liever te nat hebben, dan te droog en te warm. Bij het record van 120 koppels Bruine Kiekendieven van vorig jaar, voegen we in 2024 nog 3 koppels toe. Van deze 123 koppels hebben er 108 met zekerheid gebroed.

Van 2 koppels is er een sterk vermoeden dat ze gebroed hebben, maar is het eindresultaat niet bekend. Er waren in 2024 13 territoriale koppels, die niet tot broeden gekomen zijn.

Nestgemiddelden

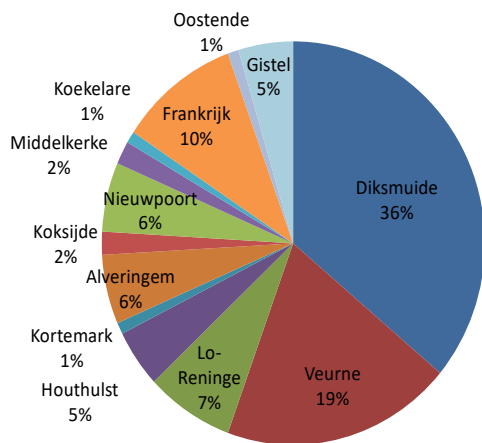
Er zijn minimum 186 jonge Bruine Kiekendieven uitgevlogen. Het exacte getal ligt ongetwijfeld een pak hoger. Dat wil zeker niet zeggen dat deze jonge Bruine Kiekendieven volgend jaar de populatie in De Westhoek gaan verdubbelen. We mogen blij zijn als van de jonge kiekendieven 1 op 4 (of zelfs 5) het eerste jaar overleeft. Het gevaar op overliden tijdens de migratie loert langs alle kanten, zo leren we uit de zendergegevens van onze juveniele Bruine Kiekendieven. Het nestgemiddelde bedraagt dit jaar 3,44. Dat is het hoogste aantal sinds 2018. We moeten hier wel de kanttekening bij maken

dat door het muizentekort en het natte weer het overgrote merendeel van de jongen bij controle en ringen een lager gewicht dan normaal hadden en er bijgevolg ook hier en daar schade was aan hun verenkleed. Hopelijk kunnen ze genoeg aansterken voor ze aan hun tocht naar het zuiden beginnen.

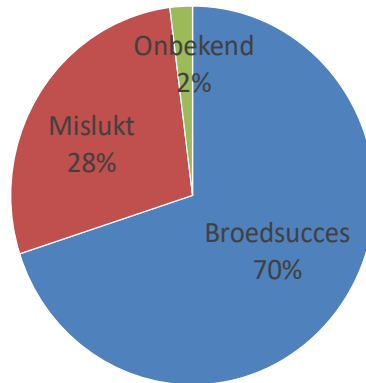
Spreiding over gemeenten

Diksmuide is dit jaar een magneet als het op Bruine Kiekendieven aankomt. Maar liefst 39 koppels hadden hier een territorium. Veurne had er eentje meer dan vorig jaar en strandt op 21 koppels. Samen vertegenwoordigen deze twee gemeenten 55% van de populatie in ons werkingsgebied. De andere gemeenten blijven ongeveer status quo ten opzichte van vorige jaren. Net over de grens in Frankrijk werden 11 broedgevallen opgevolgd.

Van veel mislukte broedgevallen zullen we de oorzaak nooit kunnen achterhalen. In een 'normaal' jaar beginnen veel Bruine Kiekendieven met nestbouw in grasland, maar worden ze daar heel snel uitgemaaid. Dat is geen slechte zaak. Nesten in grasland hebben een heel lage slaagkans.

Het gras komt al snel plat te liggen waardoor predatoren vrij spel hebben om de jongen te verschalken. Meestal zijn de Bruine Kiekendieven nog maar net bezig met nestbouw als het grasland voor de eerste keer gemaaid wordt. Daarna beginnen ze gewoonlijk in de onmiddellijke omgeving in een graanveld, waar ze veilig zitten tussen de sterke rechtopstaande aren van het gewas. Dit jaar zijn er veel mislukte nesten in het riet, wat verklaard kan worden door zowel predatie als door een stijging van het water waardoor de eieren onderkoeld geraken. Ook dit jaar heeft de mens een hand gehad in een aantal mislukte nesten, waaronder in Lo-Reninge, waar de 3 jongen op 6 meter van het nest bij elkaar lagen met gebroken vleugels en ingestampde kop. Dat er nog dergelijke mensen rondlopen, hou je niet voor mogelijk.

Nestbescherming

Dit jaar is er door de Vlaamse Overheid voor 13 nesten een vergoeding uitgekeerd om het nest te beschermen. We zijn de betrokken landbouwers dan ook uitermate dankbaar voor de samenwerking. In 5 gevallen hebben we het nest moeten verplaatsen om het te beschermen.

Broedbiotoop

Dit jaar bouwde 48% van de Bruine Kiekendieven hun nest in het riet. Dat valt mogelijk te verklaren door het gebrek aan voedsel in agrarisch gebied door de crash van de muizenpopulatie. In natuurgebied kunnen de kiekendieven makkelijker overschakelen naar bijvoorbeeld de jongen van Meerkoet of Waterhoen. 32% van de kiekjes zat in Gerst of Tarwe en 15% zat in maaisgrasland of hooiland. Voor de tweede keer in onze geschiedenis hebben Bruine Kiekendieven succesvol gebroed in een veld Paardenbonen.

Geslachtsbepaling bij juveniele Bruine Kiekendieven gebeurt via opmetingen van de klauw.

*links een mannetje
rechts een vrouwtje*

Zenderwerk

We hadden dit seizoen 4 gerecupereerde zenders ter beschikking om te plaatsen op enkele juveniele Bruine Kiekendieven. Gedurende het gehele seizoen bleken de bijna vliegvlugge jongen zelden op een normaal gewicht te staan. Om hinder te voorkomen worden enkel gezonde kiekendieven met een gewicht boven het gemiddelde voorzien van een zender. Er werd 1 jong gezenderd van de donkere morf Bruine Kiekendief (zie inzetstuk) en er werd een jong gezenderd uit Alveringem. Ook een adulte man Bruine Kiekendief, de vader van het gezenderde jong uit Alveringem, werd gezenderd. Dit project loopt samen met het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

2 curieuze kiekjes in één klap!

De Bruine Kiekendieven die in onze contreien broeden en geboren worden, trekken in het najaar doorgaans naar het zuiden van Europa en Afrika om te overwinteren, of dat is toch waar iedereen vanuit gaat. We weten ondertussen dat een klein percentage van de Bruine Kiekendieven die hier geboren zijn, hier ook

overwintert. Door het wingtagproject kwamen we te weten dat 2 kiekendieven, geboren in ons werkingsgebied, een klein beetje het noorden – of het zuiden? – kwijt waren. Hieronder het verhaal van deze 2 speciale gevallen die medewerker Jelle Maeyaert samen heeft kunnen fotograferen.

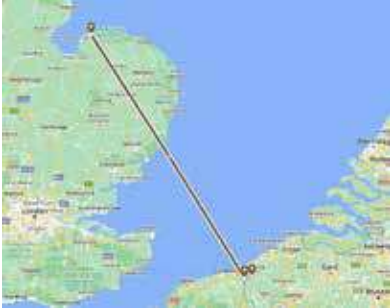
De eerste Kiekendief met een vrij aparte trekroute is 8nJ XnO (een zwarte 8 op geel links, een zwarte X op oranje rechts, meer info over het aflezen van wingtags vind je terug op de website van natuurwerkgroep de Kerkuil, zie QR-code onderaan dit artikel). Dit vrouwtje werd geboren in Booitshoeke, en aldaar geringd en gewingtagd op 31 juli 2023. Ze werd op 8 oktober 2023 nog een keer gezien in Houtem. Groot was de verbazing toen er een melding binnenkwam dat deze ondertussen 2e kalenderjaar (2KJ) vogel op 28 januari 2024 gezien was in de Oostvaardersplassen, bij Lelystad in Nederland. In vogelvlucht is dit 240 km naar het noordoosten. Op 10 april werd ze opnieuw gezien, in Schiedam bij Rotterdam. Dat is 90 km naar het zuidwesten. Was ze terug op weg naar

haar geboortestreek? Twee dagen later kwam een melding binnen uit De Haan, dat is nog eens zo'n 120 km naar het zuidwesten. 'Home sweet home' moet ze gedacht hebben, want op 19 april is ze opnieuw waargenomen in Houtem, en ze is er gebleven om te broeden, 14km van haar geboorteplaats. Het mannetje dat ze daar aan de haak geslagen heeft, is zo speciaal dat er een apart stukje tekst aan gewijd is in dit artikel.

Het tweede speciaal geval is TnO 0nJ, geboren in Houtem en geringd en gewingtagd op 11 juli 2023. Zij werd op 1 februari 2024 teruggezien in Groot-Brittannië, nabij Thornham in noord Norfolk in het bekende Titchwell Marsh-gebied, een dikke 250 km naar het noordwesten. Van haar zijn er geen tussenmeldingen, maar ze is teruggezien nabij haar geboorteplaats op ...

19 april 2024, samen met 8nJ XnO! Ze is nog gezien in Alveringem met een gewingtagd mannetje, en midden juli vermoedelijk nog een keer moederziel alleen in Lo-Reninge. Ze heeft dit jaar niet gebroed.

*Justine Huyghe en
Wim Bovens*

link naar wingtagprojectpagina

Donkere morf

Op 28 maart, tijdens de activiteit 'Avondje over Bruine Kiekjes', ontving ik van Jelle Maeyaert de melding van een wel heel donkere Bruine Kiekendief man, mogelijk een donkere morf (kleurvorm, red.).

Op zich slaat mijn hart dan al eens een slag over, want Jelle kent zijn vogels maar al te goed. Een donkere morf Bruine Kiekendief is nog zeldzamer dan een Grauwe Kiekendief en had ik enkel nog maar in Batumi, Georgië, gezien op trek. Een handvol passeert daar elk jaar ...

De eerste foto was nog onduidelijk, maar al vlug kon Jelle de donkere morf bevestigen! En wat bleek? Hij had hier een getagd wijfje aan de haak geslagen en zou hier zelfs broeden! Eerst hadden ze een grasland gekozen als broedlocatie, maar nog voor er eieren waren, werd er al gemaaid. Enkele dagen later baltste het koppeltje alweer boven een tarweveld in de buurt! Hij blijft!

Van de helft van de wereldwijd 16 kiekendievensoorten zijn er donkere vormen bekend. In Spanje zitten bijvoorbeeld heel wat donkere morf Grauwe Kiekendieven die 2 tot lokaal 20% van de populatie uitmaken. De donkere morf Bruine Kiekendief is veel zeldzamer in Europa dan de Grauwe Kiekendief, maar je hebt meer kans om hem in het Oosten tegen te komen.

Vogelexpert Olivier Dochy kwam op waarnemingen.be nog maar 2 foto's tegen van dergelijke donkere morf.

Van één was hij zelf de fotograaf. In de laatste versie van de ANWB Vogelgids (of vanaf 3de editie app Collins Bird Guide) staat de donkere morf Bruine Kiekendief ook afgebeeld.

De donkere morf en zijn getagde dame 8nJ XnO hadden een nestje met 3 juveniele mannetjes. Er werden zenders voorzien voor de juvenielen, maar er werden ook verschillende vangpogingen ondernomen om het adulte mannetje te zenderen. Hij bleek ons elke keer te slim af. Slechts 1 van de 3 juvenielen is uitgevlogen, de andere twee werden helaas gepredeerd door een vos. Het ene vliegvlugge jong is nog wel gezenderd, maar heeft sinds 30 juli geen signaal meer verstuurd. We duimen dat hij nog opduikt en hopelijk zien we dit prachtige mannetje volgend jaar terug!

Wim Bovens